

Æstetiske processer skaber glæde, motivation og flow

Lone Sonne har gennem mange år undervist på læreruddannelsen i Silkeborg. Lone har gennem de sidste 7 år kombineret arbejdet som underviser på læreruddannelsen med arbejdet som musiklærer på Ugelbølle Friskole. Lone er sikker på, at kombinationen af disse to arbejdssteder er med til at styrke arbejdet med både børnene på skolen og de studerende ved læreruddannelsen. Vi kender også Lone Sonne som frk. Sonne, hvor hun har spillet til et utal af koncerter og meget andet sammen med Benedicte Riis i Tante Andante orkestret.

Gennem et langt arbejdsliv med musik arbejder du nu både på læreruddannelsen i Silkeborg og på Ugelbølle Friskole. Hvorfor har du valgt at arbejde begge steder?

Jeg oplever, at det styrker min position over for de studerende, at jeg kan forklare, hvordan tingene foregår ude i praksis. Det er vigtigt for mig at kunne koble det teoretiske og det praktiske sammen; så da jeg fik et tilbud om at være med til at danne den nye friskole i mit lokalområde, var jeg ikke i tvivl. Jeg ønskede at være med til at forme skolen, og de gjorde god brug af mig som sparringspartner i forhold til udarbejdelse af skolens værdigrundlag om æstetiske læreprocesser. Da skolen var kommet i gang, fortsatte jeg med musiktimer der. Det at forstå børn og musikundervisning, og hvordan de forhold har ændret sig, siden jeg startede med at undervise i folkeskolen gør, at jeg kan tage afsæt i praksis, når jeg underviser studerende på læreruddannelsen. Jeg synes, at jeg bliver en bedre underviser, der står mere stærk og troværdig over for de studerende, når jeg kan komme med nutidige og relevante eksempler fra virkeligheden.

Hvilke elementer lagde I særlig vægt på, da I udarbejdede Ugelbølle Friskoles værdigrundlag?

Vi betonede arbejdet med udtryksfag, det vil sige billedkunst, musik, dans og drama, og at de skulle indgå som en fast bestanddel af den daglige undervisning. Derudover var det vigtigt for os, at børnene er selvskabende i de kreative fag. Vi har eksempelvis særlige

forløb med drama på alle klassetrin, hvor tematikker som fx ungdom og venskab indgår. På den måde får eleverne arbejdet med deres forståelse af verden gennem musik og teater. Musik- og klasselærere arbejder sammen med eleverne om både sange og handling. Nogle gange laver vi vore sange helt fra bunden, andre gange er det kendte sange med en ny tekst. Det er dog også en æstetisk proces, hvor eleverne udvælger sange med en stemning eller et udtryk, der matcher det, de gerne vil fortælle.

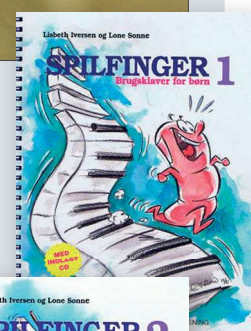
Kropslig forankret

Hvorfor er det vigtigt for jer at betone arbejdet med de æstetiske udtryksformer?

Det giver en dybere og mere kropslig forankret forståelse af, hvad det vil sige at være i verden, og hvordan de forskellige følelser opleves. Ud af de samtaler, vi har i arbejdet med drama og musik, opnår eleverne en større forståelse for hinanden. Det kan eksempelvis være, hvordan andre kan føle i forbindelse med mobning eller ved tab af en nærtstående person, som vi arbejder med både gennem tale og æstetik. Forståelsen bliver netop mere intens og mere rodfæstet, når børnene har oplevet at være med i en proces, hvor de arbejder med forskellige temaer på andre måder end blot ved at tale om dem.

Hvordan indvirker de æstetiske processer på det sociale og det faglige i skolen?

Der er ingen tvivl om, at det har en særlig positiv indvirkning på det sociale sammenhold. Børnene på

CV:

F: 1962

AM - det Jyske Musikkonservatorium, 1985, cand.pæd.

Didakt DPU 2016

Udgivelser: "Spilfinger 1", 1996,

"Spilfinger 2", 2003, "Brug

Klaveret", 1994 - alle på Dansk

Sang.

Ansættelser: Læreruddannelsen i Silkeborg 1997-, Ugelbølle Friskole, 2010-, Tante

Andante Band, 1989-1999 samt

forskellige musikskoler.

 I dag oplever jeg, at børn i højere grad søger medbestemmelse og er opmærksomme på, om de lyttes til. Det kan gøre det sværere at give kollektive beskeder og at finde roen i klassen.

Ugelbølle Friskole kender hinanden rigtig godt, fordi de har set hinanden fra mange sider i de forskellige situationer, som de æstetiske processer faciliterer. På samme måde skaber vores morgensang en stærk sammenhæng. Her er vi alle i det samme rum, hvor vi har samme fokus og deler den samme oplevelse. Når vi synger sammen, får det taget til at løfte sig. I forhold til det faglige tror jeg mestendels, det æstetiske fungerer som en motivationsfaktor. Eleverne elsker at arbejde med musik og drama, og den motivation smitter af på det faglige, hvor de også lærer at arbejde mere nysgerrigt og målrettet.

Eleverne har ændret sig

Har eleverne ændret sig i den tid, du har arbejdet med musik i folkeskolen?

Jeg oplever bestemt en forskel ved de elever, jeg mødte dengang i forhold til nu. Da jeg startede i 1980'erne, syntes jeg, at det var nemmere at give kollektive beskeder, fordi der var en fælles forståelse af, at læreren havde noget særligt at byde ind med og derfor skulle lyttes til. I dag oplever jeg, at børn i højere grad søger medbestemmelse og er opmærksomme på, om de lyttes til. Det kan gøre det sværere at give kollektive beskeder og at finde roen i klassen. På den måde hersker i højere grad en kultur, hvor børnene har deres egen dagsorden, som de kan have svært ved at slippe.

Hvordan har du tilpasset din undervisning til den nye tendens?

Jeg oplever, at jeg i højere grad skal styre undervisningen mere stramt samt være eksplicit i

forhold til min plan for timen. Der må ikke være for mange overraskelser. Hvor jeg tidligere kunne være mere spontan og finde på hen ad vejen, er der i dag i højere grad brug for en forhåndslagt plan, som eleverne ved, at jeg følger. Det har betydet en stor forandring for min undervisningsstil, og jeg tror, at det har betydning for alle lærere, som godt kan lide at være i nuet og tilpasse undervisningen til indtryk undervejs. På samme måde får det en konsekvens for de skabende arbejdsprocesser, hvor eleverne skal styres strammere end tidligere, hvilket ikke giver den samme plads til spontanitet.

Det spontane er vigtigt

Hvordan arbejder du med at bryde grænserne mellem spontanitet og fast dagsorden, så børnene også lærer at være i det spontane?

Det spontane er selvfølgelig også vigtigt for børnene at lære. Når vi arbejder med skabende processer, hvor vi skal lytte til hinanden, træner vi netop det. Jeg skal dog som underviser være meget opmærksom på, at det skal gøres tydeligt og direkte. Hvis jeg siger ud i rummet, at nogen skal spille frit, mens andre skal fortsætte med den samme rytme, oplever jeg, at det ofte ender i uro, fordi den enkelte har svært ved at forstå, hvad han selv skal. Måske er fokus lidt mere diffust hos børn i dag sammenlignet med tidligere. Heldigvis trænes spontaniteten netop gennem de musiske og æstetiske processer, og for hver gang vi har været gennem en proces, har børnene lært noget, så det bliver nemmere næste gang.

Mellem frustration og forløsning

Hvordan klæder du dine lærerstuderende på til at kunne arbejde indenfor sådanne rammer?

Det vigtigste at forstå er, at undervisningen er en proces, hvor der konstant er en vekselvirkning mellem frustration og forløsning. Det gælder både for børn i skolen og for studerende på læreruddannelsen. Der vil være perioder, hvor det er svært; men man er nødt til at holde fast, holde ud og fokusere. Så bliver det godt til sidst. Den fornemmelse, man står med, når man har nået målet, er noget helt særligt. Det er en oplevelse af, at noget lykkedes, fordi man gjorde sig umage og arbejdede hårdt undervejs, og det nyder både elever og studerende. Det, der er særligt for de lærerstuderende, er dog, at de skal tackle både deres egne og deres elevers frustrationer i processen. Derfor får de studerende også noget helt særligt ud af at have været i praksis, hvor de oplever processen fra start til slut. Det giver dem en ekstra forståelse af deres teoretiske viden og gør dem i stand til at regulere og justere deres undervisning undervejs.

Hvorfor er det så vigtigt at kombinere teori og praksis?

Når vi prøver tingene af, giver det et godt fundament for at forstå det teoretiske materiale, fordi man får sine egne praktiske eksempler. For eksempel kan et begreb som midtvejskvalificering, som ofte praktiseres undervejs i æstetiske læreprocesser, rent teoretisk se overflødigt ud, men når de studerende har været ude i praksis, kan de pludselig se værdien og nødvendigheden af det. Hverken det praktiske eller det teoretiske kan dog stå alene.

Sprogliggørelse

Oplever du, at det æstetiske i højere grad sprogliggøres?

Det er en tendens, jeg ser meget tydelig i læreruddannelsen, hvor alt skal forklares og begrundes i stedet for bare at gøres. Samtidig oplever jeg, at når det endelig gøres, så er forklaringer og begrundelser overflødige. Når man har været i den æstetiske proces og oplevet glæde, motivation og flow, så ved man, at ord har svært ved at indfange, hvad der foregår. Derfor kommer der også til at mangle noget, hvis alt skal sprogliggøres. Vi kan godt læse og have en rationel forståelse af en proces; men uden oplevelsen af, hvad det er, der sker i ens krop, forstår man det ikke til fulde. Dermed bliver det bare ord uden dybde for de æstetiske læreprocesser og deres potentiale for det enkelte menneske.

Når du tænker tilbage på din karriere, ser du så nogle særlige stjernestunder?

Jeg kan godt lide, når jeg får indsigt i noget pædagogisk. Jeg havde en oplevelse, hvor jeg underviste i trommespil på Ugelbølle Friskole. Eleverne skulle spille tre omgange og derefter stoppe; men en af eleverne spillede hele tiden videre. Jeg kunne ikke få ham til at stoppe sammen med de andre. Da jeg spurgte nysgerrigt ind til ham, pointerede han, at jeg stoppede dem på 1-slaget. Ved at undersøge hans logik, gik det op for mig, at han ikke spillede for at være fræk, men faktisk fordi han allerede havde en forståelse for takten. Det sker igen og igen, at vi ikke forstår børnenes tankegang, og der er en vigtig læring: Man skal passe på med at tro, at man

Det sker igen og igen, at vi ikke forstår børnenes tankegang, og der er en vigtig læring: Man skal passe på med at tro, at man ved, hvad børn tænker. Derfor er det vigtigt altid at have et åbent sind.

Det ugentlige input af sang og musik skaber en kontinuitet, hvor børnene oplever musik og sang som en fast bestanddel af livet. Den glæde, der opstår ud af det, er så skøn at se!

ved, hvad børn tænker. Derfor er det vigtigt altid at have et åbent sind.

I forhold til læreruddannelsen så er det bedste jeg ved, når jeg ser lyset i de studerendes øjne, fordi de oplever at lave noget fedt og meningsfuldt sammen med børnene. Her er der glæde, grin og musik, og det er den ultimative lykke for mig. Det smitter i den grad også af på de studerendes motivation i læreruddannelsen.

Mere praksis

Hvad er din ønskedrøm for musik på læreruddannelsen og i grundskolen?

Generelt ønsker jeg mig mere musik for både elever og studerende. På læreruddannelsen er der behov for, at de studerende får flere timer og kommer

mere ud i praksis. Musikfaget er desværre et lille fag, hvor vi ikke har den praktik, det kræver at få en fornemmelse af, hvad det vil sige at være musiklærer i folkeskolen. I grundskolen skal der mere musik ind i dagligdagen både i form af sang, rytmik og bevægelse. Skemamæssigt behøver det ikke nødvendigvis fylde mere; men det skal være til stede hele tiden. Jeg oplever desværre flere skoler, som samler deres musikundervisning i fokuserede perioder, så de får flere timer i nogle uger, men slet ingen i andre. Det, synes jeg, er uheldsmæssigt. Det ugentlige input af sang og musik skaber en kontinuitet, hvor børnene oplever musik og sang som en fast bestanddel af livet. Den glæde, der opstår ud af det, er så skøn at se! ☺

... af Erik Lyhne, VIA uc, læreruddannelsen i Aarhus

Musikken forener børnene

Interview med Michael Kjær, skoleleder på Ugelbølle Friskole:

Hvorfor er det så vigtigt, at musikken står stærkt på jeres skole?

Som friskole minder vi på mange områder om en almindelig folkeskole; men vi har en frihed til at lægge vægten på fagene, som vi selv ønsker. Det giver os mulighed for at arbejde med de områder, vi gerne vil satse på. På Ugelbølle Friskole er vi bl.a. DGI-profilskole, og det betyder bl.a. fokus på bevægelse i undervisningen. I forhold til musik- og teaterprofil så er det også noget, vi prioriterer meget højt. Men på disse områder er vi rigtig afhængig af de lærerkræfter, vi har i huset. Vores leder af fritidsdelen, Inge Sølvsten, har i høj grad hævet barren ift. æstetiske læreprocesser på skolen.

Der er en samlende ånd omkring musikken og det at synge og spille. Vi har daglig morgensamling, og her har musik en central og samlende plads. Det har en forenende effekt, når alle børn og voksne synger med på den samme sang på tværs af alder.

Musikken er i høj grad med til at skabe en kultur på skolen. Det forener børnene.

Nu taler du om børnene - men hvad med de ansatte?

Nu er skolen ikke ret gammel - fra 2010, og da vi i starten barslede med ideen om morgensamling hver

dag, havde medarbejderne lidt blandede oplevelser af morgensamling.

Men vi besluttede, at det ville vi og lagde den 9.45 - så alle kommer direkte fra klasserne til morgensamlingen. Nu er det en uvurderlig del af det at have en friskole.

I har ansat Lone Sonne som musiklærer. Er det svært at ansætte gode musiklærere?

Det har været svært for os at få ansat kvalificerede musiklærere. Det er også nogle gange svært at få dem med undervisningsfag i musik til at undervise i faget. Det kan virke som om, at faget ikke har samme vigtighed som dansk og matematik, og det kan også være et svært rum at undervise i. Jeg oplever nogle gange, at det ikke er attraktivt at undervise i musik. En af ulemperne ved ikke at kunne ansætte musiklærere som en del af "fagpakken" gør, at vi henter "daglejere" ind. Vores erfaring er, at det har været svært at finde kvalificerede undervisere. Men det forsøger vi at råde bod på bl.a. ved at ansætte Lone, som med sine kompetencer og erfaring fra læreruddannelsen er en væsentlig, faglig gevinst for skolen. ☺

Det har en forenende effekt, når alle børn og voksne synger med på den samme sang på tværs af alder. Musikken er i høj grad med til at skabe en kultur på skolen. Det forener børnene.